

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШРИФТОЗНАВСТВО»

Компонента освітньої програми – вибіркова (3 кредити)

Освітньо-професійна програма	Журналістика та кросмедійність
Спеціальність	С7 Журналістика
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Віщак Юліанна Сергіївна – асистентка кафедри журналістики https://journalism.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobotnyky/vishchak-yulianna-serhiivna/
Контактний тел.	+38 (0372) 58-48-33
E-mail:	yu.vishchak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=9177
Консультації	середа з 14.00 до 15.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Шрифтознавство» – це практико-орієнтований, міждисциплінарний курс, спрямований на формування практичних навичок роботи з текстом і шрифтом у системі сучасної візуальної комунікації. Курс розглядає типографіку як інструмент ефективною передачі інформації, формування ідентичності, комерційної привабливості та користувацького досвіду в друкованих і цифрових середовищах. Аналітичною основою для розуміння актуальних типографічних тенденцій, шрифтових рішень і стилістичних стратегій є історична оптика та функціональний аналіз практик використання типографіки в сучасних комунікативних і професійних контекстах.

Основний фокус курсу

Курс побудований за підходом **Project-Based Learning (PBL)** – навчальної моделі, у межах якої студенти(-ки) опановують теоретичні засади через розроблення реальних або наближених до професійної практики проєктів. Типографіка в цьому форматі розглядається не як абстрактна дисципліна, а як прикладний інструмент, що інтегрується в академічну, професійну та комерційну діяльність.

Особливу увагу приділено аналізу реальних кейсів, роботі з шрифтовими бібліотеками й ліцензіями, адаптації типографічних рішень до різних аудиторій, медіа та сфер застосування – від освіти й науки до бізнесу, медіа та цифрових продуктів.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів(-ок) вищої освіти міждисциплінарних компетентностей у сфері типографіки, необхідних для ефективною роботи з текстом у візуальному середовищі. Курс спрямований на розвиток умінь свідомо добирати й обґрунтовувати типографічні рішення, аналізувати сучасні тенденції, працювати з комерційними й відкритими шрифтами, створювати власні шрифтові зразки, а також застосовувати типографіку з урахуванням функціональних, естетичних, етичних і правових вимог різних професійних сфер.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. Шрифт як інструмент комунікації	
Тема 1	<i>Типографіка в системі візуальної комунікації.</i> Типографіка в науці, освіті, медіа, бізнесі, ІТ. Комерційна та соціальна функція типографіки
Тема 2	<i>Шрифт, текст і читач: когнітивна оптика.</i> Читабельність, увага, когнітивні аспекти роботи з текстом.
Тема 3	<i>Історична оптика та класифікація шрифтів.</i> Історія як інструмент аналізу сучасних тенденцій. Антикви, гротески, скрипти, декоративні шрифти.
МОДУЛЬ 2. Типографіка між традицією і цифровим середовищем	
Тема 4	<i>Анатомія літери та параметри шрифту.</i> Будова літери, пропорції та оптичні компенсації. Кегль, інтерліньяж, кернінг, трекінг. Класифікація шрифтів.
Тема 5	<i>Взаємодія тексту і зображення.</i> Композиційні рішення, ієрархія та візуальний баланс.
Тема 6	<i>Український контекст: шрифти, дизайнери, перспективи.</i> Особливості кирилиці, ринок українських шрифтів.
МОДУЛЬ 3. Типографіка як професія, ринок і стратегія	
Тема 7	<i>Типографіка в брендингу та рекламі.</i> Шрифт як елемент ідентичності. Візуальний тон і характер бренду. Комерційна стратегія.
Тема 8	<i>Сучасні тенденції шрифтознавства.</i> Дизайн для різних аудиторій. Доступність у цифровому середовищі. Етика й соціальна відповідальність.
Тема 9	<i>Комерціалізація, ліцензування й авторське право.</i> Шрифт як продукт. Ліцензії (комерційні, open-source). Етичне використання.

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Навчальний процес відбувається із застосуванням сучасних освітніх підходів, орієнтованих на формування прикладних компетентностей, здатності працювати з реальними комунікативними завданнями та інтегрувати типографіку в професійну діяльність різних галузей.

Методи навчання:

- **Project-Based Learning** – студенти(-ки) працюють над власними типографічними проєктами (редизайн, створення типографічної системи для бренду, розроблення структури аналітичного звіту, типографіка цифрового інтерфейсу тощо), проходячи повний цикл від аналізу аудиторії до аргументованого захисту рішення.
- **Case-study та аналіз реальних прикладів** – розбір типографічних рішень у медіа, наукових виданнях, корпоративних звітах, веб- і мобільних інтерфейсах; аналіз трендів у сучасній типографіці, variable fonts, системному дизайні.
- **Reverse Engineering (Типографічний аудит)** – студенти(-ки) аналізують реальний сайт, звіт, брендбук, рекламу, розкладають його типографічну систему, визначають, що працює, а що ні та пропонують обґрунтовані покращення.
- **Коучинговий підхід** – викладач виступає як ментор, допомагаючи студентам(-кам) знаходити власні творчі рішення та будувати індивідуальні стратегії роботи.
- **Portfolio-Oriented Learning** – студенти(-ки) оформлюють кейси; вчать описувати проблему, процес і рішення; готують матеріали для Behance / LinkedIn / CV.
- **Peer Design Review (професійна модель)** – імітація студійної роботи: структурований формат фідбеку; роль артдиректора (-ки); чіткі критерії.

Форми навчання:

- **Інтерактивні лекції** з аналізом професійних кейсів у сфері академічної, бізнесової та цифрової комунікації.
- **Практичні заняття** з розроблення типографічних структур, побудови ієрархії, роботи з інтерліньяжем, кернінгом, композицією тексту.
- **Робота з професійним програмним забезпеченням** (*Adobe InDesign, Illustrator, Figma* або аналогічні інструменти), а також зі шрифтовими бібліотеками (*Google Fonts, Adobe Fonts* тощо).
- **Онлайн- та офлайн-захисти проєктів** із професійною аргументацією рішень і отриманням фідбеку.
- **Рефлексія та самооцінювання** – аналіз власних типографічних рішень, виявлення сильних і слабких сторін.

Освітні технології:

- Використання цифрових платформ для спільної роботи (*Figma, FigJam, Google Workspace, Microsoft 365* тощо).
- Інструменти перевірки читабельності, контрастності та доступності тексту.
- Робота з variable fonts та сучасними веб-технологіями типографіки.
- Використання AI-інструментів для генерації концептів, аналізу текстових структур і тестування варіантів візуалізації (з критичним оцінюванням результатів).
- Зустрічі з практиками (дизайнерами(-ками) шрифтів, UX-фахівцями(-чинями), артдиректорами(-ками), видавцями(-чинями)).

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здійснюється на основі поєднання поточного та підсумкового контролю з акцентом на прикладний результат, функціональність типографічних рішень і здатність до професійної аргументації.

Поточний контроль включає виконання модульних творчих завдань, тестування, участь у презентаціях і групових обговореннях. Основними формами оцінювання є:

- аналіз типографічної системи, редизайн документа, побудова текстової ієрархії);
- короткі теоретичні тести для перевірки розуміння термінології та принципів;
- презентацію проміжних етапів проєктів;
- аналіз кейсів і взаємооцінювання (peer-review) із формуванням навичок конструктивного фідбеку;
- міні-завдання з адаптації типографічних рішень до іншого формату або аудиторії.

Підсумковий контроль – залік у форматі захисту фінального проєкту, який об'єднує всі отримані знання та навички.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів(-ок) освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем(-кою) вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

Детальні критерії оцінювання творчих проєктів визначені в окремих документах («технічних завданнях») до кожної роботи, що дозволяє студентам(-кам) чітко розуміти вимоги до якості та функціональності створених матеріалів ще до того, як вони почали роботу над їхньою реалізацією.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Пазюк, Р. Віщак, Ю. (2025). Основи графічного дизайну : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 144 с. [Режим доступу](#).
2. Типографія від А до Я – шрифти і правила їх використання в Інтернеті. [Режим доступу](#).
3. Design With FontForge. A Book About How To Create New Typefaces Using FontForge. [Режим доступу](#).
4. Understanding typography. [Режим доступу](#).
5. Норми української науково-технічної мови. (2006). Тлумачний словник термінів з видавничої, поліграфічної та пакувальної справи. Львів : ун-т «Україна», 664 с.
6. Шевченко, В. (2024). Колір, шрифт як елементи брендового стилю. Правила дизайну: електронні дидактичні матеріали для студентів ННІЖ. 96 с. [Режим доступу](#).
7. Beyond Braille: A Look at 3 New Typographic Systems for Blind People. [Режим доступу](#).
8. Женченко, М. (2019). Цифрові трансформації видавничої галузі : монографія. 2-ге вид., змін і доповн. Київ : Жнець. 223 с.
9. Шевченко, В. (2005). Шрифтове оформлення видань. [Режим доступу](#).
10. Женченко, М. (2020). Технології макетування і верстання інтерактивних електронних видань. Обрії друкарства, №1 (8). С. 62-75.

Презентація курсу «Шрифтознавство»

https://drive.google.com/file/d/1LeNVspOaB51XxrKgRrfN39plSElPyfC9/view?usp=drive_link